

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep

0030 OSLO

FHL
Essendropsgt. 6, Postboks 5471 Majorstuen, 0305 Oslo
Telefon 23 08 87 30 – Telefaks 23 08 87 31
www.fhl.no – firmapost@fhl.no

Vår ref.:
03/7110 Ark 216.72

Deres ref.:
2003/00323 MH/KRO

Dato:
5. april 2003

Høringssvar angående: Framtidig organisering av laboratorietjenestene på matområdet mv.

Fiskeri- og havbruksnærings landsforening (FHL) viser til høringsbrev av 20.02.03 og vil i det følgende presentere kommentarer og synspunkter knyttet til organiseringen av laboratorietjenestene på matområdet. FHL organiserer aktører langs hele kjeden fra fjord til bord og som produserer både innsatsvarer og næringsmidler fra primærproduksjon til detaljhandel til forbruker.

FHL vil innledningsvis understreke viktighetene av statens oppfyllelse av sine forpliktelser slik disse er formulert i høringsnotatets avsnitt 4.1 *Føring fra Stortinget*:

- *tilsynet har tilfredsstillende tilgang på likeverdige laboratorietjenester over hele landet*
- *tilsynsobjektene (næringene og kommunene) har nødvendig tilgang på analysekapasitet til å tilfredsstille kravene til dokumentasjon av sin internkontroll*
- *kommunene har nødvendig tilgang på analysekapasitet til å gjennomføre sine oppgaver innenfor miljørettet helsevern*
- *laboratorietjenestene har en infrastruktur som gjør at hensynet til geografisk nærhet mellom laboratorier og brukere blir tilbørlig ivaretatt*
- *det til en hver tid finnes kompetanse og kapasitet til å utrede nye problemområder som måtte komme på matområdet og at det utvikles og implementeres ny metodikk etter hvert som behovet for dette utvikler seg*
- *det finnes laboratorier med nødvendig kompetanse og uavhengighet til å forestå referansefunksjoner for den øvrige laboratorietjenesten*

For FHL er det også viktig å understreke at *dokumentasjon av internkontroll* som er nevnt i andre strekpunkt ovenfor, ikke bare gjelder sikring av at produktene er trygge, men at også krav til andre kvaliteter slik dette nedfelt i offentlige bestemmelser, er oppfylt. Det er viktig å peke på dette for å tydeliggjøre at spennet av laboratorietjenester som staten skal sikre nødvendig tilgang på, er meget betydelig.

Videre er det igjen grunn til å understreke at det er næringsaktørene "fra fjord og jord til bord" som har ansvaret for å sikre trygge produkter. Dette betyr at næringsaktørene har ansvaret for risikohåndteringen herunder å kunne dokumentere at denne er tilfredsstillende i forhold til beskyttelsesnivået som staten har fastsatt på politisk nivå. Det er dessuten viktig i

denne sammenheng å minne om, slik bl.a. Codex Alimentarius understreker, at kartlegging og overvåkning av risikofaktorer, er en del av risikohåndteringen.

Vårt poeng i denne sammenheng, er å understreke at det kvalitativt sett ikke er noe forskjell på det spekter av laboratorietjenester og kompetanse som næringene har behov for sammenliknet med statens behov på området. Dette er et meget viktig element når staten skal sikre at både Mattilsynet og tilsynsobjektene skal ha nødvendig tilgang på kompetanse og kapasitet når det gjelder laboratorietjenester på matområdet også med hensyn til at *"det til en hver tid finnes kompetanse og kapasitet til å utrede nye problemområder som måtte komme på matområdet"*.

Således har næringene gjennom kravet om å kunne dokumentere tilfredsstillende risikohåndtering, behov for alle kategorier av laboratorietjenester slik disse er gruppert under avsnitt 5.2.1 på side 11 i høringsnotatet:

- *Forskningsbasert forvaltningstøtte* dvs selv om næringene ikke skal drive forvaltning, har de som ansvarlige for risikohåndteringen tilsvarende behov for kunnskaper om risikofaktorer, risikovurderinger og risikohåndtering generelt og spesielt,
- *Beredskapsfunksjoner* i forhold til nye og/eller akutte situasjoner
- *Referansefunksjoner* for å sikre kvalitet, herunder begrensede variasjoner i laboratorietjenester som næringene er avhengige av
- *Diagnostikk*
- *Metodeutvikling*
- *Rutineanalyser*

Hvilken "form" disse tjenestene vil ha enten det er næringsaktører eller Mattilsynet som står som kjøper, vil variere fra enkeltkjøp av analyser via kjøp av større "tjeneste-pakker" til FoU-prosjekter av ulik størrelse. FHL vil understreke at det er meget viktig å ta hensyn til at det i svært mange sammenhenger, er den samme kompetanse og kapasitet som utnyttes enten tjenesten som kjøpes, er et sett av rutineanalyser eller et FoU-prosjekt der de samme analysene inngår som en del av prosjektet (f.eks epidemiologiske undersøkelser, diagnostikk, kartlegging og overvåkning). Dette er vesentlig å minne om fordi departementene i sitt arbeid synes å holde FoU-aktivitet utenfor i sine vurderinger av hvordan tjenestene bør organiseres. FHL er enig i at store deler av FoU-aktiviteten ved de statlige virksomhetene som vurderes i denne prosessen, i hovedsak kan holdes utenfor dette organiseringsarbeidet. Når man skal se på de konkrete løsninger, er det imidlertid helt nødvendig å ha klart for seg at det ikke er noe skarpt skille mellom "FoU-markedet" og det markedet for laboratorietjenester som er i fokus i denne høringen. Ikke minst er det viktig å se denne sammenhengen når målsetningen om å sørge for at tilsynsobjektene skal ha nødvendig tilgang på kompetanse og kapasitet når det gjelder laboratorietjenester på matområdet, skal sikres.

Ad: Prinsipielle forutsetninger for ny organisering av labororiesektoren

Ivaretagelse av kvalitet

FHL er enig i de føringer og forutsetninger som er lagt for ny organisering av labororiesektoren og som er omtalt i avsnitt 5.1. Det som må understrekes og som etter vår oppfatning ikke er tydeliggjort klart nok i høringsnotatet, er kravet til kvalitet hos tilbyderne av laboratorietjenester og til kvalitet i de tjenestene disse leverer. Dette gjelder selvfølgelig uansett om tilbyderne er offentlig eide eller ikke. Poenget her er at kvalitet

koster og at et ønske om bl.a. kostnadsreduksjoner for statlige og private etterspørrere av laboratorietjenester som følge av konkurranseutsetting, ikke blir et mål som innfris ved at man senker kostnadene ved å gå ned i kvalitet fremfor øket effektivitet.

FHL vil ikke her gå inn på alle sider av hva som nødvendig kvalitet i denne sammenheng, men vise bl.a. til høringssvarene fra Statistisk sentralbyrå og Norsk zoonosesenter der ulike meget viktige kvalitetsaspekter er belyst, og som er eksempler på kvaliteter som må sikres. FHL vil understreke at faglig dårlig dokumentasjon kan være verre en ingen dokumentasjon, og god dokumentasjon er en forutsetning for å få gjennomslag, generelt og spesielt i de tilfeller man møter motstand mot egne posisjoner på de internasjonale arenaer.

Med utgangspunkt i behovet for tillitt til laboratorietjenester fra relevante parter, vil vi dessuten understreke at kravet til åpenhet og aktiv informasjonsdeling må være meget stort når det gjelder tilbydere av laboratorietjenester. Full åpenhet om resultater fra ulike ringtester som de enkelte laboratorier deltar i, er et lite men viktig eksempel på hva som må være inkludert i krav om åpenhet. Vi vil peke på at krav om åpenhet og til kvalitet, er krav som også Mattilsynet må legge vekt på i sin sentrale posisjon som største enkelt- etterspørrer i det norske markedet.

Ad 5.2.1 Staten som laboratorieeier

FHL er meget tilfreds med at NIFES, VI, Nasjonalt folkehelseinstitutt og Planteforsk, skal videreføres som kompetanseinstitusjoner på matområdet. Som uttrykt tidligere, er det viktig at dette er en rolle de skal ha også i forhold til næringsaktører og forbrukerne og ikke bare myndighetene representert ved Mattilsynet og departementene.

Når det gjelder de vesentlige endringene som følge av reorganiseringen av matforvaltningen og de relevante laboratorietjenestene, har FHL ingen vesentlige motforestillinger til hvordan forskyvningen av tjenestelevering fra statlige til andre tilbydere, er beskrevet i høringsnotatet. Vi støtter selvfølgelig sterkt at "*nødvendig kvalitet og leveringssikkerhet*" må forutsettes sikret når konkurranseutsettingen gjennomføres for aktuelle tjenester.

I høringsnotatet er det skissert to konkrete løsninger for hvorledes selve overføringen av laboratorietjeneste fra de statlige tilbyderne til andre tilbydere bør organiseres. Den ene går ut på å danne et statlig aksjeselskap hvis formål er å drive med laboratorietjenester på midlertidig basis inntil det eksisterer andre tilbydere i markedet som oppfyller kravene til bl.a kompetanse, kvalitet, kvalitet og nærhet slik at det statlige aksjeselskapet kan trekke seg ut.

Den andre løsningen går ut på, ved direkte instruksjon fra departementene, å stenge relevante statlige tilbyderne ute fra markedet når det gjelder de tjenester der Mattilsynet kommer med anbudsinvitasjoner til markedet for øvrig. Dersom svaret på de ulike invitasjonene viser at det ikke er andre tilfredsstillende tilbydere, må tjenestene leveres av de statlige alternativene inntil Mattilsynet kommer med en ny invitasjon for eksempel etter ett år.

Av disse to løsningene, vil FHL sterkt støtte sistnevnte løsning. Hovedbegrunnelsen for dette ligger i at en etablering av et aksjeselskap må betinge at deler av en godt kvalifisert stab vil måtte skilles fra de statlige vitenskapelige institusjonene, og på det viset vil en del kompetanse forsvinne fra disse institusjonene. Kompetansen i det nye aksjeselskapet har staten utelukkende planlagt å dra nytte av i forbindelse med tjenester som skal kunne ytes av ikke-statlige laboratorier på kort og mellom-lang sikt. Delingen vil måtte skje før man har

erfart på hvilke områder det vil finnes kvalifiserte alternativer til de øvrige statlige institusjonene og før man har noen som helst føling med hvilke tjenester som vil bli etterspurt fra næringene etter at ansvaret for risikohåndteringen i større og større grad også i praksis blir lagt til dem. Det er derved en betydelig risiko for at det vil bli trukket bort fra dagens statlige institusjoner, kompetanse og kapasitet som staten har forpliktet seg til å sørge for er tilgjengelig for næringene (se tidligere) og som det vil være behov for bl.a. i forbindelse med næringsfinansiert FoU.

Etableringen av et aksjeselskap vil dessuten være et dårlig signal for de interesser som kunne tenkes å etablere seg på dette området (for eksempel fra kommunal side i forbindelse med avviking av KNT-laboratoriene). Det er svært vanskelig å tenke seg at et statlig laboratorieaksjeselskap på matområdet ikke vil svekke grunnlaget for andre laboratorieinteresser og særlig når den største hovedetterspøreren er det statlige Mattilsynet. En svekkelse av mulighetene for å få et velfungerende laboratoriemarked på matområdet, er et argument i seg selv mot dannelsen av et statlig aksjeselskap.

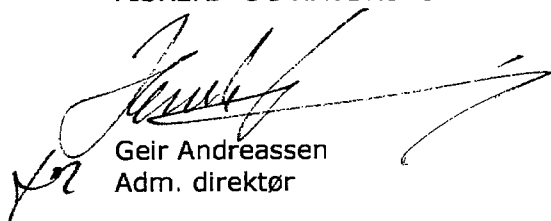
En viktig fordel ved ikke å etablere et aksjeselskap, er at nedbyggingen av dagens statlige institusjoner på området, vil kunne skje mer gradvis i tråd med utvikling av den ikke-statlige tilbydersiden og parallelt med næringenes etterspørsel etter de tjenester og kompetanse som det forutsettes å være tilgjengelig hos de øvrige statlige laboratorieinstitusjonene.

Ad spørsmålet om nærhet

FHL er av den oppfatning at "nærhet" er et viktig element for den enkelte produserende næringsvirksomhet. Hva som er "nært nok" i denne sammenheng vil nok variere, og vi sitter ikke med kompetanse på det nåværende tidspunkt som gjør det mulig å konkretisere dette nærmere. Som en føring, er det imidlertid grunn til å påstå at det som i denne sammenheng er betegnet som laboratoriekompetanse, bør være godt representert i hver av mattilsynets åtte regioner. Denne regionale kompetansen bør ha et tyngdepunkt som er tilpasset fordelingen av de ulike typer produksjoner langs matkjeden i den enkelte region. Fra høringsnotatet er hentet følgende fra femte avsnitt i kapittel 6: "*Nærhet vil i denne sammenheng, også omfatte mattilsynets eventuelle behov for nærhet på regionalt nivå til mer helhetlig vitenskapelig kompetanse "fra fjord og jord til bord".*" Og "*Lokale regionale enheter i Mattilsynet vil likevel ha behov for å kunne samhandle med og hente forvaltningsstøttetjenester fra andre aktører i sitt daglige arbeid.*"

Dette støttes av FHL, og vi vil med bakgrunn i næringenes behov for laboratorietjenester som omtalt tidligere i dette brevet, understreke at næringsaktørene lokalt og regionalt har de samme behovene som de siste sitatene ovenfor, anfører for Mattilsynet. Det vil trolig til og med oppstå situasjoner der næringsaktørene har behov for å søke støtte i laboratoriekompetansen lokalt eller regionalt i sin dialog med Mattilsynet f. eks. i forbindelse med valg av tiltak for å håndtere risiko.

Med vennlig hilsen
FISKERI- OG HAVBRUKSNÆRINGENS LANDSFORENING



Geir Andreassen
Adm. direktør

fhl fiskemel fhl fiskefôr fhl havbruk fhl industri og eksport

Oslo • Bergen • Ålesund • Trondheim • Bodø • Tromsø

Tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)